

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS8032>

Number: 74 , p. 557-564, Spring 2019

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / Article Acceptance Date

21.02.2019

23.03.2019

Yayınlanma Tarihi / The Published Date

25.03.2019

VARLIK HAKKINDA SORUNUN BİÇİMSEL YAPISI ÜZERİNE

ON FORMAL STRUCTURE OF THE QUESTION OF ENTITY

Dr. Öğr. Üyesi Gülüş Aksoy

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3827-9054>

Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü,

gaksoy@bartin.edu.tr

Öz

Çağımızda Heidegger felsefesindeki *Dasein*, *Existenz*, *Angst* vs. kavramlarını kullanmayan, yakın geçmişimiz ve günümüzün güncel meselelerini irdelerken onlara atıfta bulunmayan düşünür hemen hemen yok gibidir. 20. yüzyılda yaşayan bu filozof 2400 yılı aşkın süredir gelişme kat eden Batı felsefesinin ve metafiziğinin diline, dilin yapısına yaptığı katkıyla yeni bir felsefe dilinin oluşmasında etkili olur. Ontoloji meselelerinin felsefesinde içkin bir şekilde mevcut olmasının dışında Heidegger, bilinçli bir şekilde varlık kavramını irdeler.

Heidegger'in varlık kavramının anlamına, formel yapısına dair yönelttiği soruların özelliği soru sormasının özelliği, Parmenides'in sanılar (doxa) ve hakikat (alethia) üzerine sorduğu sorularla başlayıp felsefe tarihi boyunca verilen cevaplar sonucu oluşan önyargılardan arınma yöntemlerinden biri olmasıdır. Heidegger'in soru sorma biçimi, aslında Parmenides'in varlık üzerine sorduğu sorularından kaynaklanan sorunun bir yanıtıdır bir anlamda. Yani düşünce, empirik deneyden bağımsız olarak evrensel manada objektif hakikate ulaşmayı sağlayabilir mi? Sorusu bağlamında varlık kavramının anlayış(lar)ıyla kavuşmasıdır. Platon ve Yeni-Platoncuların varlık ve hakikat üzerine öğretilerini etkileyip bütün Batı felsefi geleneğini aşıl原因an Parmenides'in bu tezini Heidegger, soru sormanın "doğru soru sorma" olduğu üzerinde durarak değişime uğratsa da, meselenin özü (veya doğru sorunun yanıtı) olarak düşünce, ne kadar açık ve net göz önüne getirilip ve yazıya dökülüp maddeleştirilirse, öznel deneyim, öznelğin dışındaki kimi fazlalığı kendinde içeren bir objektifliği temsil etmeye başlar. Bu durumda ise varlık ile düşünme bir ve aynıdır. Bu araştırmada varlık sorusunun biçiminin, soru sormanın temeli olarak, yanıtıyla aynı anı oluşturan Şu anki, buradaki, "İşte varlık"ı veya on-

ların birbirini “tekrarlamayan” “İşte varlık”ların zincirlemesi olduğu meselesi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sorulan, Sorgulanan, Soruşturulan, Sorgulayan, Soruşturan, Sorgulama Türü, Öz, Varlık, Varlığın Anlamı

Abstract

The peculiarity of Heidegger’s development of the issue about the “formal structure of the question of entity” and its clarity derives essentially from his awareness of the need to get rid of prejudices that took shape throughout the history of philosophy on the basis of approaches to the interpretation of being, which originated from the question posed by Parmenides about the assumptions (doxa) and truth (alethia). Heidegger’s elaboration on the *question* and *asking a question* in essence is also in some way an answer to the question about being posed by Parmenides.

For the purpose of self-justification of philosophy, there becomes crucial an issue of whether thinking, regardless of empirical experience, can ensure the achievement of an objective, generally valid truth. The thesis of Parmenides, which derives being from the necessary truth of the thought of being, becomes such a justification and acts as one of the fundamental ideas that bind together thinking and being. The essence of this thesis is that thought clearly presented by a man is more than just a subjective experience, it contains some objectivity and therefore being and thinking are one and the same. The idea that influenced the teachings of Plato and the Neo-Platonists on being and truth, and through them on the whole European tradition, was transformed by Heidegger in terms of strengthening the position of the person asking a question or that of the object of asking with the aim of achieving and providing in advance the correct manner of approaching the existing.

In view of the foregoing, the article concentrates on studying the issue of asking as one of the components in the elaboration by Heidegger of the structure of the question on being.

Key Words: That What is Asked, That What is Questioned, The One Asking, The One Being Questioned, Type of Questioning

GİRİŞ

“Filozof felsefesinin” talebi olarak Heidegger’e dayanmak, ayrı bir güç ister. Çünkü bu filozofun felsefesi, ne metninin mevcut içeriğidir ne de bu içerikte gerçekleşen “düşünce sistemidir”. Heidegger’in felsefesi, felsefi işlemin ta kendisidir, felsefe yapmanın fiilen hali ve olayıdır. Sadece bu felsefenin yakınlarında bulunarak felsefesini anlamaya çalışmak, bir noksanlıktır. “Martin Heidegger” adlı duruma ve olaya kendi kendinle, bizzat kuvvelerinin bilfiil katılarak ve bu katılımda güncelleşerek bu felsefi işleme kendini dahil edeceksin (Minakov, 2003: 6). Heidegger eserlerinin bu zemininde, eserlerini birincilerden olarak orijinalinde okuyan Sartre’in varoluşçuluk yaratıcılığı doğacaktır (Dugin, 2010)¹.

Heidegger’in felsefe yapma tarzından kaynaklanıp ortaya çıkan 20. yüzyıl felsefi meselelerden biri de, bilinçli bir şekilde yeni bir felsefe dilinin, kendine göre bir meta-dilin tesis edilmesidir. Bu yaklaşımın özü, iki bin beş yüzyıldır süre gelen Batı Avrupa felsefesi ve metafiziğinin kullandığı kontekst, istikametlerin temel aldığı kavramlara başvurmak değil, sözcüklerin felsefe dışı ilkel anlamlarına, etimolojilerine dönük bir özsel dayanma aramaktır. Araştırmacılar, Heidegger metnindeki bu özelliğin sadece Almanca konuşan okurlarını değil de başka Avrupa dillerini konuşanları da zorladığını söylerler. Heidegger’in ifade tarzını, dilini kavrama sadece teknik bir mesele olmayıp, Batı felsefe yapma

¹ Sartre’in “Bunalım” romanı adının başlangıçta “Exis-

tentializm ve Hiçlik” olarak belirlendiği malum (Дугин, 2010).

tarzının kesin bir şekilde yön değiştirmesini etkileyen unsur olmuştur (Dugin, 2010).

Bu araştırmanın amacı, soru sorma edimini Martin Heidegger'in *Varlık ve Zaman* eserinde ortaya konduğu şekildedir hareket etmeye çalışarak çözümlemek ve eserin *Varlık Hakkında Sorunun Formel Yapısı* parçasını bu filozofun felsefe yapma tarzını yorumlayarak ele almaktır.

Martin Heidegger, 'soru sorulmalıdır' anlamında, kati bir surette sorulması gereken sorunun ortaya konulmasını, gündeme getirilmesini talep etmekte. Sorulacak soru, herhangi bir soru olmayıp sorulacak soru üzerine önceden kimi görüş açıları olmalıdır. Sorulacak sorunun nesnesi, belli bir şekilde yanıt "perspektiflerini" içermeli ki sorunun doğru yanıtını belirlemeyi olanaklı kılan yolu ayarlasın (Minakov, 2003: 21). "Soruşturulup bulunmak istenen esasen sorulanda yatar ki, bu suretle soruşturma hedefine ulaşır" (Heidegger, 2011: 4).

Soru sormanın böylece gerçekleşmesini hazırlayan temel, varlık kavramının anlamına ilişkin önyargılardır. Bu önyargılar, felsefe tarihi boyunca varlık kavramının anlamına ilişkin sorulan sorular ve onlara verilen cevapların sonucu oluşan ve derinleşen neredeyse aksiyom halini alan, fakat zihnimizi onlardan arındırmamız gereken önyargılardır. Heidegger tarafından soru sormanın yapısal unsurlarına yönelik ayrı bir inceleme yapılması da bundan kaynaklanır.

Heidegger'e göre cevapların, sorulan sorularla ilintili olarak meydana çıkmasından dolayı soru, sadece soru olmayıp aynı zamanda felsefi çığırları, yöntemleri ve görüş açılarını aktaran kavramlar dizgesinin önkoşulu olarak felsefe yapma biçimidir. Dolayısıyla sorulan soru, verilecek cevaplarıyla ilişkili soru olarak felsefe tarihinin gidişatının aşılması söz konusudur. Bu durumun temellendirilmesine kanıt olarak Heidegger, felsefe tarihi sürecinde oluşan üç hatalı varlık tanımını dile getirir. Bu önyargılardan birinci-

sine göre, varlık en büyük evrensel kavramdır. Bu tanımda *evrensel kavramın* tanımı havada kalıp bir açıklama olmaktan ziyade, "bizi bir karanlığa sürükler". İkinci önyargıya göre, 'Varlık kavramı tanımlanamaz' (Heidegger, 2011: 3). Bu tanım ise varlığın anlamını dogmatlaştırıp kalıplaştırmakta, sorulacak soruları kısıtlamaktadır. "Varlık", kavramların en kendiliğinden anlaşılandır (Heidegger, 2011: 3) olarak ifade edilen üçüncü önyargı, varlık meselesini diyalektik mesele durumundan alı koyar, çünkü eğer bir şey kendi kendine bir kanıt ise o şeye dair önermeler arayıp çıkarımlar üzerinde tartışmaya gerek yoktur. Zaten o şey kendisine kanıttır ve yeni bir şeye ihtiyaç yoktur.

Heidegger'e göre, Antik dönemden itibaren varlık kavramının anlamı sorununa yöneltilen sorulardan kaynaklanan yanıtları, varlık probleminde çözüm getirmek yerine, anlamına getirecek yolların önünü tıkamıştır. Varlık meselesine dair sorulan sorularda soruların doğru belirlenmediğinden dolayı soruşturma hedefine ulaşmamıştır.

Felsefenin her alanında soru sorma ile inceleme edimlerinin eşanlı olup bir arada bulunması gerektiği açık gibi olsa da, Heidegger'de bu edimlerin farklı olduklarını anlıyoruz. Çünkü Heidegger'e göre inceleme, özel kuramsal sorudur ve özel kuramsal soru olan incelemede, sorulan belirlenmeli ve kavram durumuna götürülmelidir.

Soru sormanın önemi hakkında Heidegger, hocası Husserl ile hemfikirdir. 20. yüzyıl başı düşünürü Emmanuel Levinas, Husserl'in ortaya koyduğu fenomenolojik yöntemi kastederek, onun inceleme konusu üzerine soru sorma sorunsalı ile ilintili görüşünü şöyle dile getirmektedir. "Varlık alanlarına erişebilmek için, yaklaşılan varlığın "anlamı" nı önceden haber verecek bir bakışa sahip olmak gerekir" (Levinas, 2016: 16). Levinas, Husserl'i felsefe tarihine "getiren" kaygıların Bergson'da da olduğu gibi "evvel kendi felsefesinin görüşüne sahip" olması gerek-

tiğini söyler. “Ancak bu asla, bir bilimin yöntemi aramak için önce bu bilimin kendisine sahip olmak gerektiği anlamına gelmez”, diye yazıyor Levinas, Husserl’in “varlık üstüne çalışmalar” arasındaki ayrım üzerine göndermede bulunarak (Levinas, 2016: 16-17).

Bu bağlamda Farabi’nin felsefe üzerine görüşleri ilgi odağı olabilir. 9. ve 10. yüzyıllarda yaşayan bu filozofun dokuz maddede işlediği “Felsefe Öğreniminden Önce Bilinmesi Gereken Kuralları”na göre, felsefe alanına gelecek birinin felsefenin geçmişine dair belli bir bilgi sahibi olması gereklidir (Farabi, 2010: 24-25). Farabi’nin varlık ve metafizik öğretisi, Aristoteles, Yeni-Platonculuk, Batlamyus öğretilerinin sentezi olsa da felsefe öğrenmeden önce bilinmesi gereken kuralları madde madde dile getirirken o, esasen Aristoteles’in eserleri ve eserlerinde başvurduğu kavram, yöntem, üsullerin üzerinde durur.

Varlık meselelerini ele almak için Heidegger’e göre ön hazırlık işleminin bütün ciddiyeti ile soru sorma meselesine hakim olmak gerekir. Heidegger’in varlık meselesi üzerine eskiden süre gelen hatalara düşmeden hakiki bir yol araması, onun varoluşçu görüşleri temellerinin bir parçasıdır. Bu yola göre varlık üzerine soru, belirli bir formel yapıya sahip olmalıdır. Bu formel yapının unsurlarını, aranan, sorulan, sorgulanılan gibi etmenler oluşturur. Varlığa ilişkin soruda aranan varlığın anlayışdır, sorulan da varlıktır, sorgulanılan ise özdür². Böylece soranın davranışı olarak soru sormanın kendisi, kendine özgü olan varlık karakterine sahiptir. Böylece her soru sorma, ayrı bir varoluşçuluk karakterine sahiptir. Birilerinin soru sorması ile ötekilerin soru sorması arasında her daim yaşantıya, bu yaşantının zamansalına, özüne dair ayrıcalık olacaktır. Sorulanın varlık olmasına göre, varlık da özün varlığıdır; varlıksal sorunun soruşturulanı da özün kendisi oluyor. Öz ile varlık ilişkisi, Heidegger’in varlık üzerine sorgulamasının varoluşçu özüdür. Soruştur-

lanı açısından varlık sorusu, öze yaklaşımda doğru bir erişim minvalinin kazanılıp öncelik sağlanmasını talep etmektedir.

Varlık hakkında sorunun formel yapısına ilişkin çözüm yolunun başı, varlığın anlamı hakkında sorunun, çözüm yolunu belirleyecek nesnesi (problematığı, düğüm noktası) olarak ortaya konulmasıyla ortaya çıkar. Eğer soru, temel, hatta ana soru ise, uygun bir şeffaflığa ihtiyaç duyacaktır. Bu nedenle varlıksal sorunun müstesna bir soru olduğunu görebilmek açısından herhangi bir soruya ait olanların ne olduğunun ele alınması şarttır.

Her soru sorma bir aramadır. Her arama, başından itibaren önceden kendi yönelimine sahiptir. Soru sorma, özü olguda ve özün varlığını öyleliğiyle araştıran aramadır (Haydegger, 2003: 22). Kavramsal arama, sorunun neden ibaret olduğunu ortaya çıkarmayı belirleyen aramaya dönüşebilir. Bir şey üzerine herhangi bir soru sorma olarak soru sorma, onu bir şekilde sorgulamadır. Yani “Her soru sorma, bir şeye ilişkin soru sorma demek olduğundan bir *sorulana* sahiptir” (Heidegger, 2011: 4). Soru sormaya sorulanın yanı sıra sorgulanan da aittir. İncelenende, yani özel kuramsal soruda, sorulan belirlenmeli ve kavram durumuna götürülmelidir. Sorulanın, açıklanacak olan soruşturulanın kendisi olması gerektiği yerde, sorulanı hedef(in)e götürdüğü şey yatmaktadır. “Bu gibi durumlarda, *soruşturulup bulunmak* istenen, esasen sorulanda yatar ki, bu suretle soruşturma hedefine ulaşır” (Heidegger, 2011: 4).

Özün, soru soranın davranışı olarak soru sorma olgusunun (sorgulamanın) kendisi, kendine özgü olan varlık karakterine sahiptir. Soru sorma, “öylesine soru sorma” şeklinde olabileceği gibi, sorunun apaçıklığında ortaya konulması şeklinde de olabilir. Sonuncusunun (apaçıklığında ortaya konulan sorunun) özelliği, soru sormanın, yukarıda dile getirilen tüm ana unsurları açısından ilk önce kendisi için şeffaflığa kavuşmuş olmasıdır.

Varlığın anlamına ilişkin sorunun çözümünü başlatmak için öncelikle bu sorunun

² Kaan Ökten çevirisinde “sorgulanılan”, Dasein’dır (Ökten, 2008: 7).

ortaya konulması şarttır. Soru, sorunu doğru bir biçimde içermelidir. Böylece biz varlık sorusunu yukarıda getirilen yapısal etmenler açısından ele almak zorunluluğuyla karşı karşıya kalırız. Bir arama olarak soru sorma, başlangıçtan itibaren öncesel olarak rehberlik ettiğinden dolayı varlığın anlamı, ulaşımımız için belli bir şekilde açık olmalıdır. Hep kimi varlık anlayışı içinde hareket ettiğimize ve varlığın anlamı üzerinde yoğunlaşmamıza göre özel soru doğmaktadır. 'Varlık'ın ne manaya geldiğini bilmiyoruz. Ama *varlık* *ne+dir?* veya *varlık olarak var (olan) ne+dir?* diye sorduğumuzda, "dir" in (var'ın, var olan'ın) kimi anlaşılabilirliği içinde bulunuruz, gerçi o "dir" in (var olan'ın) manasını ide temelinde kayda geçirme yetisinden mahrum durumda kalsak bile. Hatta bu "dir" in (var'ın, var olan'ın) içinden anlamını yakalayıp kayda geçirmemiz gereken ufkundan dahi bilgimiz olmadığı bir durumdayız henüz.

"Biz Türkçemizde, 'olmak' fiilini, 'dir', 'dir' vb. ekler biçiminde kullanıyoruz. Bu bize konuşmada ve yazınsal anlatıda olağanüstü kolaylıklar ve olanaklar sağlıyor; ama felsefece düşünmede de olağanüstü zorluklar çıkarıyor. Özellikle de ontoloji alanında" diye yazıyor Sartre'in "Varlık ve Hiçlik" eserinin çevirmenlerinden T.İlgaz (2014: 8). "'Olmak', 'var olmak'la (ya da 'varlık'la) aynı şey değildir, bunu iyi anlamak gerekiyor" diye devam ediyor o açıklamasını ve Heidegger'in sözleriyle temellendiriyor. "Olmak, bir olan gibi düşünülemez [...] 'olmak'ın belirlenmesi, bir olanın ona bir yüklem olarak verilmesiyle elde edilmez... Olmak'ı tanımlamanın imkansızlığı... bizi onun anlamını sorgulamaktan başışık kılmaz, tersine, buyurgan bir biçimde bir sorgulamaya götürür" İlgaz (2014: 8-9). Böylece, varlık'ın manasına dair "ortalama" anlayışın *'varlık nedir?'* Sorusunu oluşturan dilsel özelliklerden da kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır.

Heidegger'e göre, varlığın bu ortalama ve soluk (donuk) olarak anlaşılabilirliği bir

olgudur. Varlığın böylece anlaşılması, saf (çıplak, katıksız) sözsel bilginin sınır yapısında her ne kadar dalgalanıp daralabilse de *varlığın* erişime daima açık olan bu belirlenimsizliğinin kendisi, aydınlatılmaya ihtiyaç duyan olumlu bir haldir. Fakat varlığın anlamı üzerine arama, işin en başında onu ortaya kondurmaz. Ortalama varlık anlayışının yorumu, gerekli olan rehberliğini ancak varlık kavramının biçimlenmesiyle kazanacaktır. Kavramın açıklığından, aydınlatılmış içsel anlaşılabilirliğinden hareketle, varlığın karartılmış, dolayısıyla henüz aydınlığa kavuşmamış olan anlaşılabilirliğinin durumunu belirlemek mümkün olacaktır, varlık anlamının açıkça aydınlatılmasıyla karartma minvallerinden hangilerinin olasılıklı veya zorunlu olduğu orantısız olarak belirlenecektir.

Ortalama, müphem varlığın anlam(lılığ)ı bunun dışında da geleneksel kuram ve görüşlerle dolup taşmış olabilir, fakat o kuramlar hakim anlam(lılığ)ın kaynakları olarak gizli kalacaktır. Varlığa ilişkin sorunun aranılanına yakından bakıldığında o, ilk algıda yakalanırlılığının hiç olmadığı gibi izlenim yaratsa da tümüyle belirsiz de değildir. İşlenecek olan soruda sorulan, varlıktır, yani özü öz olarak belirleyendir, düşünülmesi nasıl olursa olsun, zaten bundan ötürü hep anlaşılır olan bir özdür. Varlığın bu *anlaşılır* gibi görünüşünün, soranı sorgulama üzerine kolaya kaçan bir betimleme gibi yüzeyselliğe götürmemesi şarttır.

Varlık sorununun anlaşılması için birinci felsefi adım, "hikaye anlatmamaktır", yani özü öz olarak belirlemeyi, sanki olanaklı bir öz karakterine sahip olan varlık ile aynı gibisine getirip başka bir özün köklerine dayandırmamaktır. Dolayısıyla sorulan varlık, özün açıklanmasından ilkesel olarak ayrı olan kendine özgü bir açıklama yöntemi talep etmektedir. Aynı cümleden olmak üzere soruşturulan, yani varlığın anlamı da, özün manasal belirlenimine kavuştuğu görüşler sisteminden farklı, kendisine özgü olan görüşler

sistemi talep edecektir.

Soruların varlık olmasına göre, -varlık da özün varlığıdır Heidegger'e göre-varlıksal sorunun soruşturulanı da özün kendisi oluyor. Varlığı konusunda sorguya çekilen, özdür. Onun, kendi varlığına ilişkin özelliklerini bozmadan kendisini açığa vurması için, önce kendisine kendisi nasılsa öylece erişilmesini sağlaması gerekmektedir. Soruşturulanı açısından varlık sorusu, öze yaklaşımda doğru bir erişim minvalinin kazanılıp öncelik sağlanmasını talep etmektedir. Fakat "öz" ile biz pek çok şeyi ve farklı anlamlarda adlandırırız. Üzerine konuştuğumuz, bir kanaat beslediğimiz, şu veya bu şekilde ilişki kurduğumuz her şey, aynı cümleden bizim ne olmamızın ve nasıl olmamızın zatı da özdür.

Heidegger'e göre var olan varlığın bir biriyle iç içe olup ve aynı zamanda iki farklı rol nispetinde bulunan varlık minvallerini ayırt etmek mümkündür. Varlığın oynadığı rol nispetlerinden birisi, nakit manasında "harcama"ya her daim elverişli olup hazırda-bulunan varlıktır. Ötekisi de "harcamadan" daha çok *birikimi* gösteren "toplama"ya elverişli manasını aktaran mevcudiyet adlı varlıktır (Haydegger, 2003: 22). Heidegger şöyle açıklamaktadır. Varlık, olmasında ve (1) öyle olmasının gerçekliğinde, hazırda-bulunmasında, halinde, manasında ve (2) şekliyle henüz sıradan bir kavram olarak mevcut-olan "var+dır" da yatmaktadır (Heidegger, 2011: 5).

Bu problem üzerine Kierkegaardçı varoluş düşüncesini anlamak için Danca'daki 'Tilvaerelse' ve 'Existents' olmak üzere iki farklı kavramın anlamları arasında yapılması gereken ayrımın Almanca'daki 'Dasein' ile 'Existenz' arasındaki ayrıma denk düştüğünü dile getiren Olivier Cauly, Heidegger'in Varlık ve Zaman eserinde ortaya koyduğu kavramlar üzerine şöyle yazmaktadır. "Orada-varlığın (Dasein) özü varoluşunda (Existenz) yatmaktadır ve, böylelikle, varoluştaki, orada-varlıktan başka şeyin olduğu belirtilmiş olur; ki orada-varlık da bir başka

biçimde 'var olan'dır" (alıntılardan Cauly, 2006: 53).

Heidegger'de Varlığın manası hangi öze bakılarak okunmalıdır? sorusunda iki farklı sorunun bir araya konulduğunu, anlaşılabilirliği giderecek olan varlık türünün "harcama"ya yönelik özünden önce birikimi gösteren "toplama"ya yönelik olan mevcudiyetin özü olmasını söylemektedir. Bu spesifiği Heidegger şöyle sorguya çekmekte. Varlık kendi ayrımlanmasını hangi özden başlamalıdır? Başlangıcı gelişigüzel midir ya da varlıksal sorunun işlenişinde belirli bir özün üstünlüğü mü var? Bu örnek öz -mevcut olan-, nasıl bir özdür ve hangi manada üstünlük sahibidir? Şöyledir, mevcut olan, genellikte kendi zatında varlığı enine boyuna ölçme biçme fiilinde bulunarak, yani varlığın hakikatini koruyarak bu örneği gün yüzüne taşımaktadır.

Varlığın formel yapısının temellendirilmesi sorunsalına göre, eğer varlığa ilişkin sorunun net olarak sorulması ve kendisinde bütün dolu şeffaflığıyla gösterilmesi zorunluysa, -zorunlu olduğu dile getirilmişti- bu sorunun işlenişi, bir takım taleplerin gerçeğe kavuşturulmasını öngörüyor. Bunlar, varlığın içine dalma yönteminin açıklanmasını, varlığın manasının kavramsal olarak yakalanması ve kavranması, örnek özün doğru seçilmesi için olanakların hazırlanması, bu öze yaklaşımda doğal minvalin işlenmesi gibi taleplerdir. Neyin derinlerine bakma, neyi anlama ve yakalama, neyi seçme, neye yaklaşma, soru sormanın tesis edici konumlarıdır ve kendileri de öylece belirli bir özün ilineklidir. Bu özde, soru soran olarak hep biz kendimizdir. Dolayısıyla varlık sorusunun işlenmesi, kimi özün -soru soranın- kendi varlığında açığa kavuşturulmasıdır.

Varlığa dair sorunun sorulması, belirli bir özün varlık ilineği olarak kendisi varlık ile belirlenmektedir. Şöyle, özsel olarak soruda soruların ne olduğu -tutarlılığı, varlığın hiçliğinde bekletilip *işte-bu-varlık* denilecek yüklem olasılığı taşıyan ve şu an olarak "kendini gösteren"- varlık ile belirlenmektedir. "İşte-

bu-varlık" kendine göre varlığın hiçliğinden her an tecelli eden anların tutarlılığıdır. Başka benzerlerin yanı sıra soru sormanın varlık imkanına da sahip olup, hep kendimiz olan bu özü biz terminolojik olarak mevcut-olanda yakalamaktayız. Varlığın manasına ilişik sorunun net ve şeffaf olarak ortaya konulması, mevcut-olana dair belirli bir özün varlığı yönünden öncesel olarak uygun olan açıklığını istemekte, ama bu özün eni boyundan varlığı okunmamaktadır.

Fakat böyle bir kuruluşla açıkça bir döngü içine düşülmüş olunmuyor mu? Önce özü, varlığında belirlemek, bu esasta ve sadece sonrasında varlığa ilişkin soruyu sormaya kalkışmak daire içinde dolanmaktan başka nedir ki? Bunun kendisinde, daha işlenmesi gereken soruya, bu sorunun ancak yanıtında sunulacak olanı "önceden verilmiş" olmuyor mu?

"Döngüsel kanıtlama"yla ilişkili başlangıç argümanlar alanı incelemelerinin benzeri gibi kolayca ortaya konabilen formalite itirazlar, net araştırma yollarıyla karşı karşıya getirildiğinde hep boşta kalır. Çünkü konunun anlaşılması için hiçbir katkı sağlamadıkları gibi, inceleme alanındaki sıçrayışları da engeller doğurma niteliğindedir.

Fakat sorunun değindiğimiz şekliyle ortaya konulmasında hiçbir olgusal dairesellik yoktur. Özü, varlık manasındaki esas düşüncesinin açıkça aydınlatılmışlığı olmadan da varlığıyla belirlemek mümkündür. Böyle olmasaydı, günümüze dek hiçbir ontolojik bilgi -olgusal yapısını kimse inkar edemezdir-olamazdı. Önceki ontolojilerde "Varlık", önsel olarak gönderilmekte olup aranılan nitelikteki bir şey olarak erişime açık olan bir kavram değildi. Varlığın "önsel-gönderilmesi", önceki varlığı hesaba katma niteliğidir, yani önsel-verilmişliği olan öz, kendi varlığına önsel olarak söz biçiminde mafsal (artikülasyon) olur. Varlığın önde gelen bu manası, içinde hep devindiğimiz ve en başından ve nihayetinde bizatihi mevcut-olanın zati yapısına

sahip olan ortalama varlık anlayışlığından olup gelmektedir. Böyle "önvarsayım" ile önermelerinin ardılığının tümdengelimsel çıkarsamaya götürdüğü ilkel ilkenin idesi arasında hiçbir alaka yoktur. Varlığın manasına ilişkin sorunun ortaya konulmasında "döngüsel kanıtlama" hiç olamaz, çünkü sorunun yanıtında sözü edilen, çıkarsayıcı temellendirme üzerine değil, temeli açığa çıkartıcı aydınlatma üzerinedir.

Böylece, varlığın manasına ilişkin soruda "döngüsel kanıtlama" değil, özün varlık ölçüsü olarak sorulanın (varlığın) soru sormaya yönelik tuhaf bir "geriye- veya ileriye-gönderilmesi" yatıyor. Soru sormanın sorularına köksel dokunsallığı, varlık sorusunun bizatihi manasına aittir. Ama bu yalnızca şu demektir: Mevcut-olanın karakterindeki bizatihi özün, varlık sorusuyla kimi -ihtimal ki müstesna- ilişkisi vardır. Peki, böylece, belirli bir özün varlık üstünlüğüne sahip olduğu açıklanmış olup varlık sorusunda ilkel olarak sorgulanacak olan örnek bir öz belirlenmiş olmuyor mu? Önceki irdelemelerle ne mevcut-olanın üstünlüğü açıklanmış, ne de onun ilkel olarak sorgu(lama)ya çekilecek olan olanaklı ve hatta zorunlu işlevsellersi bir karara bağlanmıştır. Ama yine de mevcut-olanın yeğliği gibisinden kimi şey kendini açığa vurmuştur. Burada mevcut-olan, varlığın soyutluğunu temsil etmesi için özün bir olayı olmayıp varlığın anlaşıldığı yerdir.

SONUÇ

Heidegger'de soru sorma sorunsalı, kimi özün -soru soranın- kendi varlığında açığa kavuşturulması bağlamında varlık meselesinin işlenmesine bir hazırlık niteliğindedir. Heidegger, soru sorma konusunu, ayrı bir araştırma nesnesi yaparak ve varlık kavramının anlamına ilişkin önyargıların meydana çıkmasıyla da ilişkilendirerek, varlık meselesini varoluşçu bir açıdan ele alarak işleme koymaktadır. Varlık kavramının anlamına dair soru sormanın formel yapısının temel-

lendirilmesi, ayrı bir soyut kuramsal mesele olmayıp Heidegger'in varlık sorununu ele alma durumu doğrultusunda probleme özel bir yaklaşımı, kendine göre özel bir yöntemi ve felsefe yapma tarzıdır.

KAYNAKÇA

- Dugin, A. (2010). *Martin Haidegger: filosofia Drugogo Naçala*, Moskova: Akademi-çeski proekt. Erişim tarihi: 17.11.2016, <http://www.platonizm.ru/content/dugin-martin-haydegger-filosofiya-drugogo-nachala>
- Cauly, Oliever (2006). *Kierkegaard* (Çev. Işık Ergüden). Ankara: Dost Yayınları.
- Farabi (2010). "Farabi, Risale fîmâ Yenbağî en Yukaddeme Kabl Te'allüm el-Felsefe". İslam Filozofların Felsefesi Metinleri. (Çev. Mahmut Kaya), Farabi, Doğu Bilgeliğinin Kapısı. Hüseyin Gazi Topdemir (Ed.), İstanbul: Say Yayınları.
- Heidegger, Martin (2011). *Varlık ve Zaman*

(Çev. Kaan H.Ökten). İstanbul: Agora-kitaplığı Yayınları.

- İlgaz, Turhan (2014). "Çevirmenin Birkaç Notu". *Jean-Paul Sartre, Varlık ve Hiçlik* (Çev. Turhan İlgaz ve Gaye Çankaya Eksen), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Levinas, E. (2016). *Husserl Fenomenolojisinde Görü Teorisi* (Çev. Yağmur Ceylan Uslu). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Minakov, İ. V. (2003). "Giriş Makale". *Martin Haydegger. Bitiye i vremya* (Çev. V. V. Bibihin). Harkov: Folio Yayınları. Erişim tarihi: 12.09.2017, http://yanko.lib.ru/books/philosoph/haydegger-butie_i_vremya-8l.pdf
- Ökten, Kaan H. (2008). "Varlık ve Zaman Kılavuzu", İstanbul: Agorakitaplığı.
- Haydegger, Martin. (2003). *Bitiye i vremya* (Çev. V.V.Bibixin). Harkov: Folio Yayınları. Erişim tarihi: 12.09.2017, http://yanko.lib.ru/books/philosoph/haydegger-butie_i_vremya-8l.pdf

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Aksoy, G. (2019). Varlık Hakkında Sorunun Biçimsel Yapısı Üzerine, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS8032>, Number: 74 Spring 2019, p. 557-564.